

3. Трещев А.М. Развитие профессионально-субъектной позиции молодого учителя в процессе внутришкольного обучения. Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. 2010. № 8. С. 149–158.

4. Круг П.Г. Нейронные сети и нейрокompьютеры: учебное пособие по курсу «Микропроцессоры». М.: МЭИ, 2002. 176 с.

Oleshko T.I., Khomenko R.I.

APPLICATION OF NEURAL NETWORK TECHNOLOGIES FOR PREDICTING THE VOLUME OF CARGO TRANSPORTATION

The article is devoted to the research of forecasting of cargo turnover on the basis of the use of the method of neural networks. The main advantages and disadvantages of using this technique are highlighted. The characteristics of the quality of various types of neural networks that have been built are presented. The principle of work and methods of constructing neural networks for solving various types of economic problems and decision-making are analysed. Recommendations for improving the accuracy of the result using the method of neural networks are given. The volume of total cargo turnover in Ukraine for 2018 is projected.

Key words: neural network, transportation, forecasting, STATISTICA Automated Neural Networks.

УДК 338.242.42

Фролова Н.Л.

здобувач кафедри менеджменту і адміністрування
Український державний університет залізничного транспорту

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті розглянуто основні наукові підходи до визначення поняття державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, зокрема підприємницького сектору. Сформовано авторське визначення економічної категорії «державна регуляторна політика у сфері малого та середнього підприємництва» як напрям державної регуляторної політики, що передбачає застосування системного підходу до формування комплексу дієвих механізмів, методів та інструментів регулятивного, координуючого, підтримуючого та стимулюючого впливу держави на суб'єкти малого та середнього підприємництва для забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку. Розкрито основні напрями реалізації державної регуляторної політики у сфері малого та середнього підприємництва, які згруповано за двома векторами: регулятивного та координуючого і підтримуючого та стимулюючого державного впливу на функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: розвиток, суб'єкти малого та середнього підприємництва, державна регуляторна політика, напрями державної політики, державне регулювання, державна підтримка та стимулювання.

В статье рассмотрены основные научные подходы к определению понятия государственной регуляторной политики в сфере хозяйственной деятельности, в частности предпринимательского сектора. Сформировано авторское определение экономической категории «государственная регуляторная политика в сфере малого и среднего предпринимательства» как направления государственной регуляторной политики, предусматривающей применение системного подхода к формированию комплекса действенных механизмов, методов и инструментов регулятивного, координирующего, поддерживающего и стимулирующего воздействия государства на субъекты малого и среднего предпринимательства для обеспечения их устойчивого социально-экономи-

ческого розвитку. Раскрыты основные направления реализации государственной регуляторной политики в сфере малого и среднего предпринимательства, которые сгруппированы по двум векторам: регулятивного и координирующего, поддерживающего и стимулирующего государственного влияния на функционирование субъектов малого и среднего бизнеса.

Ключевые слова: развитие, субъекты малого и среднего предпринимательства, государственная регуляторная политика, направления государственной политики, государственное регулирование, государственная поддержка и стимулирование.

Постановка проблеми. Перехід України від централізованої планової системи управління до соціально орієнтованої ринкової економіки, з одного боку, створив нові можливості для сталого розвитку та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, а з іншого – викликав деякі протиріччя, що стосуються, насамперед, визначення оптимального рівня державного втручання в економічні процеси та забезпечення їх саморегуляції на основі використання ринкового механізму.

Нині сектор малого та середнього підприємства відіграє неабияку роль у забезпеченні сталого зростання національної економіки за рахунок формування доходної частини бюджету країни, забезпечення зайнятості та доходності населення, задоволення потреб суспільства в товарах та послугах, розвитку виробничого та інноваційного потенціалу, формування міжнародного іміджу держави тощо. Проте випереджаючий розвиток суб'єктів підприємницького сектору провідних країн світу, загострення конкуренції на глобальному ринку, відсутність сприятливого бізнес-середовища для розвитку вітчизняних малих та середніх підприємств значно обмежують можливості для реалізації їх потенціалу і забезпечення сталого зростання. У цьому контексті великого значення набуває розроблення ефективної державної політики у сфері регулювання та підтримки розвитку малого та середнього підприємства, тому важливим питанням є вивчення та вдосконалення теоретичних аспектів формування державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розроблення дієвої державної політики у сфері підприємництва викликає значну зацікавленість із боку вітчизняних науковців. Вагомий внесок у формування теоретичного базису державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємства зробили такі вітчизняні вчені, як Н. Азьмук [1], В. Дикань [2], О. Дикань [3], І. Колупаєва [4], О. Сергійко [5], О. Шевердіна [6], О. Шраменко [7] та ін. Приймаючи до уваги теоретичні здобутки науковців щодо формування державної політики у сфері підприємницької діяльності, недостатньо вивченим питанням залишається визначення сутності

економічної категорії «державна регуляторна політика у сфері розвитку малого та середнього підприємства» й основних напрямів її реалізації у сучасних умовах функціонування економічних суб'єктів.

Метою дослідження є вдосконалення теоретичного базису формування державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині в Україні сформовано значну законодавчу та нормативно-правову базу щодо державного регулювання і підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу, зокрема розроблено стратегію забезпечення їхнього розвитку на період до 2020 р. Однак розроблені законодавчі та нормативно-правові положення мають дещо декларативний характер, оскільки дають лише загальне уявлення про державну політику у сфері розвитку малих та середніх підприємств і не містять уточнення конкретних заходів щодо державної підтримки та стимулювання їхнього зростання.

Законодавством України поняття державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності розглядається як напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється у межах, порядку та спосіб, що встановлені Конституцією та законами України [8].

У науковій літературі сформовано значний теоретичний базис щодо визначення сутності поняття державної регуляторної політики у сфері економічної діяльності, зокрема підприємства, й основних напрямів її реалізації, тому розглянемо деякі з наявних наукових підходів.

Так, О. Шевердіною [6] запропоновано визначення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності як прямої державної економічної політики для забезпечення ефективного впливу держави на економічні

й соціальні процеси та оптимізації адміністративно-правового регулювання економічних відносин, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин між органами державної влади й іншими суб'єктами регуляторного впливу та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних і неефективних регуляторних актів, оптимізацію меж утручання держави в діяльність суб'єктів господарювання.

І. Колупаєвою [4] розкрито визначення державної регуляторної політики як напряду державної політики, що передбачає синтез правового та економічного регулювання відносин між суб'єктами підприємницької діяльності, а також адміністративних та економічних відносин між регуляторними органами та іншими органами влади й суб'єктами підприємства, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та використання податкових важелів як основного інструменту державного регулювання, який спрямований на стимулювання легальної господарської діяльності суб'єктів господарювання та детінізації бізнесу.

У загальному вигляді державне регулювання економіки вчені розглядають як систему взаємовідносин уряду з економічними агентами для державного впливу на економічні процеси, що є сукупністю фінансово-економічних, організаційно-адміністративних, інституційно-правових та соціально-психологічних методів та інструментів, за допомогою яких держава здійснює економічну діяльність на макро- та мікрорівні [9].

О. Гаркуша [10] визначає термін «державне регулювання економіки» як комплекс заходів (методів) координуючого, стимулюючого й обмежуючого характеру, спрямованих на діяльність суб'єктів господарювання для забезпечення успішного функціонування та розвитку економіки.

О. Кахович та Р. Южека [11] зазначають, що з практичного погляду державне регулювання економіки являє собою сферу діяльності держави для цілеспрямованого впливу на поведінку учасників ринкових відносин із метою забезпечення пріоритетів державної економічної політики. Ринковий механізм має бути доповнено інструментами, які компенсують його недоліки там, де він не справляється або призводить до результатів, що не відповідають інтересам усього суспільства, тобто механізмом прямого державного регулювання економіки.

О. Гарагонич [12] розкриває сутність державного регулювання господарської діяльності як

системи типових заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, які здійснюються уповноваженими державними установами і спрямовані на скерування суб'єктів господарської діяльності в напрямі, необхідному для досягнення необхідного соціально-економічного результату.

О. Сергійко [5] зазначає, що державне управління у сфері підприємництва – це адресна, цілеспрямована, владна, систематична діяльність органів виконавчої влади з реалізації функцій управління, яка знаходить свій вияв у відповідній системі управління та реалізується завдяки використанню спеціального інструментарію – форм та методів управлінської діяльності. За такого підходу зрозуміло, що ефективність державного впливу на сферу підприємництва, створення сприятливих умов для розвитку ринкових відносин, забезпечення соціальної спрямованості економіки пов'язані із системним, комплексним підходом до державного регулювання та державного управління як різновидів організаційної діяльності держави. Такий підхід вимагає узгодженості актів регулювання та актів управління, універсалізації форм та методів державного впливу, забезпеченості виконання функцій управління відповідними організаційними структурами та наділення останніх достатньою та необхідною компетенцією з урахуванням специфіки об'єкта управління.

С. Жарая [13] відзначено, що державне регулювання підприємницької діяльності слід розглядати як окрему функцію державного управління, що являє собою діяльність органів державної влади, яка спрямована на розвиток підприємницької активності суб'єктів господарювання та оптимізацію регуляторних процедур відповідно до норм і стандартів, прийнятих у розвинених економіках, а також з урахуванням динаміки розвитку внутрішнього та зовнішнього середовища.

Н. Азьмук [1] запропоновано розмежувати такі поняття, як «державне регулювання», «державна підтримка», «державне управління». Державне регулювання малого підприємництва, на думку автора, слід розглядати як цілеспрямовану, комплексну діяльність державних інститутів стосовно поєднання, узгодження, комбінування різних форм, методів регулювання і підтримки суб'єктів малого підприємництва та його інфраструктури. Державна підтримка є складником системи регулювання розвитку малого підприємництва, яка спрямована на формування сприятливого для розвитку цього сектору економіки середовища і реалізується відповідними загальнодержавними, регіональними та місцевими органами влади

для узгодження інтересів держави і малого підприємства. Державне управління автором визначено як систему органів, які, відповідно до покладених на них функцій і повноважень, здійснюють організуючий вплив на мале підприємство на відповідному рівні для впорядкування та підвищення його результативності. Також автором зазначено, що взаємозв'язок зазначених понять полягає у такому: «державне управління» та «державна підтримка» пересікаються у частині функцій органів влади щодо створення сприятливого середовища для суб'єктів малого підприємства та є складниками «державного регулювання».

Приймаючи до уваги розглянуті наукові підходи до трактування сутності понять державної регуляторної політики і державного регулювання підприємницької діяльності доцільно, надати авторське визначення економічної категорії «*державна регуляторна політика у сфері малого та середнього підприємства*»: це напрям державної регуляторної політики, що передбачає застосування системного підходу до формування комплексу дієвих механізмів, методів та інструментів регулятивного, координуючого, підтримуючого та стимулюючого впливу держави на суб'єкти малого та середнього підприємства для забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку.

Відповідно до Стратегії розвитку малого і середнього підприємства в Україні до 2020 р. [14], основними стратегічними напрямками державної політики забезпечення його поступового зростання виділено такі: створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємства; розширення доступу малого і середнього підприємства до фінансування; спрощення податкового адміністрування для малого і середнього підприємства; популяризація підприємницької культури та розвиток підприємницьких навичок; сприяння експорту/інтернаціоналізації малого і середнього підприємства; підвищення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу малого і середнього підприємства.

Науковцями висвітлено різноманітні думки щодо визначення основних напрямів державної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємства. Так, А. Бутенко та І. Сараєвою [15] запропоновано розширити перелік задекларованих стратегічних напрямів розвитку малих та середніх підприємств, включивши такі основні спрямування: сприяння розвитку інноваційного і виробничого підприємства, забезпечення доступності сучасних технологій для підприємств; розвиток матеріально-технічної бази підприємства,

підвищення якості продукції; проведення інформаційно-аналітичного і статистичного моніторингу підприємницького сектору; підтримка розвитку підприємницьких мереж (кластери, субконтрактація, франчайзинг та ін.); сприяння розвитку міжрегіональної та зовнішньоекономічної діяльності; захист інтересів малого бізнесу, гарантування його безпеки і соціального захисту підприємців.

Л. Козак та О. Федорук [16] проведено ґрунтовний аналіз і виділено основні напрями державної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємства: вдосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування; запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємства, що відповідають критеріям, установленим у податковому законодавстві; залучення суб'єктів малого підприємства до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб; забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо; сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємства; гарантування прав суб'єктів малого та середнього підприємства під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; сприяння спрощенню дозвільних процедур і процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого та середнього підприємства, скороченню строку проведення таких процедур; організація підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого та середнього підприємства; впровадження механізмів сприяння і стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого та середнього підприємства новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг).

Отже, приймаючи до уваги здобутки науковців щодо окреслення основних напрямів державної політики у сфері підприємницької діяльності, доцільно визначити напрями державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємства, систематизувавши їх за вектором регулятивного та координуючого і підтримуючого та стимулюючого впливу держави (рис. 1).

Так, за вектором регулятивного та координуючого впливу держави на процеси розвитку

Рис. 1. Теоретичний базис формування державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва

(авторська розробка)

суб'єктів малого та середнього бізнесу виділено такі напрями: вдосконалення законодавчого та нормативно-правового регулятивного забезпечення функціонування підприємств; зменшення адміністративного та регулятивного навантаження на суб'єкти малого та

середнього підприємництва; забезпечення мінімізації бюрократичного тягаря; вдосконалення інформаційних систем взаємодії учасників бізнес-середовища та органів державної влади; популяризація підприємництва та залучення населення до підприємницької діяль-

ності, у тому числі створення стимулів для легалізації фізичних – осіб підприємців, за рахунок спрощення процедури придбання патенту, вдосконалення порядку набуття і припинення підприємницької діяльності, а також оптимізації розміру і порядку сплати податків та страхових внесків єдиним фіксованим платежем; координація та підтримка вітчизняних експортоорієнтованих підприємств тощо.

Відповідно, за вектором підтримуючого та стимулюючого впливу держави на процеси розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва розкрито такі напрями: впровадження пільгових умов доступу до держзамовлення суб'єктами малого та середнього підприємництва; активізація міжгалузевого співробітництва підприємств на державному та міждержавному рівнях; стимулювання процесу формування та інтернаціоналізації кластерних об'єднань за участю суб'єктів малого та середнього бізнесу; надання державної підтримки в процесі створення нових галузей; розбудова державної фінансової інфраструктури підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього бізнесу і розширення доступу до джерел фінансування за рахунок упровадження кредитної гарантійної програми та програми пільгового кредитування; створення пільгових умов для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів до процесів інвестування розвитку малого і середнього бізнесу; активізація розвитку інноваційного та інтелектуального потенціалу за рахунок державної підтримки функціонування наукового-дослідних університетів та організацій; забезпечення співпраці університетських і галузевих дослідницьких структур; розширення можливостей міжнародної співпраці науково-дослідних та освітніх установ; розширення можливостей для отримання освіти у сфері підприємництва за рахунок формування державного замовлення у вищих навчальних закладах та

організації бізнес-тренінгів на їх основі, організації міжнародного обміну досвідом у сфері підприємницької діяльності; створення центрів розвитку та підтримки бізнесу, що будуть проводити тренінги та консультації на безоплатній основі для представників малого та середнього бізнесу, а також фізичних осіб, які планують займатися підприємницькою діяльністю; створення умов для розвитку цифрового суспільства та забезпечення фокусування на цифрових технологіях зростання сучасного підприємництва за рахунок упровадження спеціальних програм та формування інструментів підтримки даного процесу (з урахування світових тенденцій) тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Розглянуто наукові підходи до трактування сутності поняття державної регуляторної політики у підприємницькому секторі, що дало змогу сформулювати авторське визначення економічної категорії «державна регуляторна політика у сфері малого та середнього підприємництва» як напрямку державної регуляторної політики, що передбачає застосування системного підходу до формування комплексу дієвих механізмів, методів та інструментів регулятивного, координуючого, підтримуючого та стимулюючого впливу держави на суб'єкти малого та середнього підприємництва для забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку. Приймаючи до уваги авторське визначення поняття державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва, розкрито основні напрями її реалізації за двома векторами: регулятивного та координуючого і підтримуючого та стимулюючого впливу держави. Сформований теоретичний базис є основою для розроблення дієвого механізму державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього бізнесу, що визначено як подальший напрям наукового дослідження.

Список використаних джерел:

1. Азьмук Н.А. Управління розвитком малого підприємництва на регіональному рівні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03; Київський національний економічний університет. Київ, 2003. 21 с.
2. Дикань В.Л. Государственное управление развитием экономики Украины в условиях «третьей волны» глобализации. Вісник економіки транспорту та промисловості. 2013. Вип. 43. С. 11–20.
3. Дикань О.В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. № 57. С. 58–66.
4. Колупаєва І.В. Державна регуляторна політика: сутність та принципи формування. Проблеми економіки. 2013. № 4. С. 99–107.
5. Сергійко О.В. Державне регулювання та управління у сфері підприємництва: зміст та функції. Приватне право і підприємництво. 2015. Вип. 14. С. 157–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rpr_2015_14_40 (дата звернення: 02.04.2018).
6. Шевєрдіна О.В. Державне регулювання у сфері господарської діяльності: правовий аналіз і тенденції. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. URL: http://lsej.org.ua/6_2016/29.pdf (дата звернення: 12.04.2018).

7. Шраменко О.В. Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності на основі розвитку інформатизації економічних систем. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. Вип. 59. С. 32–37.

8. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV, зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 22.09.2016 № 1540-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (дата звернення: 10.04.2018).

9. Основи аграрної економіки / За ред. В. Галушки, Г. Хуленбрука. К.: Вища освіта, 2003. 399 с.

10. Гаркуша О.В. Державне регулювання кредитної кооперації України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03; Полтавський університет економіки і торгівлі. Полтава, 2016. 205 с.

11. Кахович О.О., Южека Р.С. Особливості державного регулювання економіки. Актуальні проблеми держави і права. 2015. С. 119–126.

12. Гарагонич О.В. Теоретичні питання державного регулювання господарської діяльності. Юридична наука, практика та освіта. 2010. Вип. 1. С. 141–147.

13. Жарая С.Б. Сутність та складові механізмів державного регулювання підприємницької діяльності. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління». 2013. Вип. 1. С. 33–39.

14. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80> (дата звернення: 02.04.2018).

15. Бутенко А., Сараєва І. Державна підтримка підприємницького сектору України: досвід і проблеми. Економіка України. 2012. № 5. С. 41–51.

16. Козак Л.С., Федорук О.В. Інфраструктура підтримки малого та середнього підприємництва в Україні. Економіка та управління на транспорті. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2017-04/041-057.pdf> (дата звернення: 10.04.2018).

Frolova N.L.

THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF THE STATE REGULATORY POLICY IN THE FIELD OF DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

Today, small and medium-sized enterprises sector plays an important role in ensuring sustainable growth of the national economy. Small and medium enterprises ensure the formation of the revenue part of the budget of the country, ensuring employment and return of the population, meeting the needs of society in goods and services, developing industrial and innovative potential, forming the international image of the state, etc. However, the advance development of business entities in the leading countries of the world, the intensification of competition in the global market, the lack of a favourable business environment for the development of domestic small and medium enterprises significantly impede the ability to realize their potential and ensure sustainable growth. Therefore, the formation of effective state policy in the sphere of regulation and support of small and medium enterprises development becomes of topical significance. An important issue is the study and improvement of theoretical aspects of the formation of state regulatory policy in the field of small and medium business development.

In the article, the author considers the main scientific approaches to the definition of the concept of state regulatory policy in the field of economic activity, in particular, the business sector. The author's definition of the economic category "state regulatory policy in the sphere of small and medium enterprises" is formed as a direction of the state regulatory policy, which involves applying a systematic approach to the formation of a complex of effective mechanisms, methods, and instruments of regulatory, coordinating, supporting, and stimulating influence of the state on subjects of small and medium-sized businesses in order to ensure their sustainable socio-economic development. The main directions of implementation of the state regulatory policy in the sphere of small and medium enterprises, which are grouped by two vectors – regulatory and coordinating, supporting and stimulating the state influence on the functioning of small and medium business entities are revealed. It will become a theoretical basis for the formation of an effective mechanism of state regulatory policy in the field of small and medium-sized businesses, defined as a direction for further scientific research.

Key words: development, subjects of small and medium entrepreneurship, state regulatory policy, directions of state policy, state regulation, state support and stimulation.